

หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป

ความหมาย

หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป (General Education Curriculum) หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับมหาวิทยาลัยให้เป็นผู้ที่ประจักษ์แจ้งสัจธรรม เกิดมีจริยธรรมและได้มีศิลปะ เรียกว่าเป็นบัณฑิต ซึ่งหมายถึงคนมีสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความดีความงามอื่นๆ พร้อมอยู่ในตัว คนที่ได้รับการพัฒนาถึงซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ความเป็นมา

พ่อแม่มีบทบาทและหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นผู้มีสติปัญญา มีชีวิตอยู่รอด ประกอบสัมมาอาชีพเลี้ยงตนเองได้และเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม สังคมไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อลูกชายโตขึ้นก็ส่งไปเป็นศิษย์วัดบวชเณรหรือบวชพระ มีพระ ผู้ใหญ่สอนให้เป็นคนมีสติปัญญาและเป็นผู้มีศีลธรรมตามหลักพุทธศาสนา บางครอบครัวก็ส่งลูกไปอยู่กับบ้านของเจ้านายในวังในวังหรือผู้ที่ป็นข้าราชการผู้ใหญ่ เจ้านายในวัง หรือข้าราชการผู้ใหญ่ก็สอนวิชาการต่างๆ สอนให้เป็นคนฉลาดและเป็นคนดี ส่วนเด็กผู้หญิงก็ส่งไปอยู่กับเจ้านายในวัง ผู้ใหญ่ในวังก็สอนให้ประพฤติตนเป็นกุลสตรีที่มีคุณสมบัติที่ดี มีศีลธรรม มีความสามารถในการประกอบอาหาร การบ้าน การเรือนได้ ประเทศตะวันออก เช่น อินเดีย พระพุทธเจ้ามุ่งสอนให้คน ละ เลิก กระทบความชั่ว

มุ่งกระทำแต่ความดี ทำจิตใจให้สงบ ในประเทศจีน ขงจื้อสอนให้คนชื่อลัทธิ เมตตา กรุณา เคารพกราบ ไหว้บรรพบุรุษ ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม การอบรมสั่งสอน ดังกล่าวนี้อธิบาย เป็นวิชาที่เรียกกันในปัจจุบันนี้ว่า วิชาศึกษาทั่วไป (General Education)

พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต) (2533) อธิบายว่าทางประเทศตะวันตกมีการสอนศิลปศาสตร์ อย่างที่ชาวตะวันตก เรียกว่า Liberal Arts มานานแล้วโดยเฉพาะในอินเดีย มีการเรียนศิลปศาสตร์ 18 ประการ ได้แก่

1. ความรู้ทั่วไป
2. ความรู้กฎธรรมเนียมต่างๆ
3. การคำนวณ
4. การช่างยนต์
5. นิติศาสตร์
6. ความรู้การอันทำให้เกิดมงคล
7. วิชานาฏศิลป์
8. วิชาบริหารร่างกาย
9. วิชายิงธนู
10. โบราณคดี
11. วิชาแพทย์
12. ตำนานหรือประวัติศาสตร์
13. ดาราศาสตร์
14. วิชาพิชัยสงคราม
15. การประพันธ์
16. วาทศิลป์
17. วิชามนต์

18. ไวยากรณ์

พระพุทธเจ้าก่อนที่ออกบวรพชาก็ได้ทรงเล่าเรียนจบศิลปศาสตร์ 18 ประการ

สำหรับประเทศตะวันตก พระเทพเวที (ประยูทธ์ ปยุตโต) (2533) อธิบายว่าในสมัยกรีกโบราณโสเครตีส มุ่งสอนคนให้เป็นคนฉลาด และเป็นคนมีคุณธรรม นักปราชญ์สำคัญของกรีก 2 ท่านคือ เพลโตและ อริสโตเติล เป็นผู้ให้ความหมายที่เป็นสาระสำคัญแก่คำว่า Liberal Arts ซึ่งไทยเราแปลว่า ศิลปศาสตร์ เป็นศัพท์บัญญัติตามที่เป็นภาษาไทยมาแต่เดิม เป็นคำที่มาจากสันสกฤตแยกเป็น ศิลป กับ ศาสตร์ หรือก็คือ ศิลป + ศาสตร์ หมายถึง วิชาสำหรับฝึกฝนพัฒนาให้เกิดความดีงาม ล้ำเลิศทางปัญญาและศีลธรรม คำว่า Liberal เดิมแปลว่า Free คือ เสรี หรืออิสระ เสรี Arts แปลว่า ศิลปะ รวมกันเป็น Liberal Arts แปลว่า “ศิลปะเสรี” แต่คำว่า Arts ในที่นี้ หมายถึง วิชาที่ศึกษาเล่าเรียน เพราะฉะนั้น Liberal Arts จึงแปลว่าวิชาการสำหรับเสรีชน

พวกกรีกได้กำหนดหลัก 3 ประการในการเป็นศิลปศาสตร์ คือ

1. เป็นวิชาที่เหมาะสมสำหรับเสรีชน คือ สำหรับชน ชั้นสูง พวกผู้ดี พวกที่จะเป็นผู้นำของสังคม
2. เป็นวิชาที่จะต้องใช้เวลาความสามารถทางสติปัญญาอย่างสูง
3. เป็นวิชาที่ยกระดับจิตใจของผู้เรียนและผู้ปฏิบัติ ทำให้จิตใจ สมอง และสติปัญญาสูงขึ้น ไม่ใช่เป็นเพียงได้สิ่งตอบแทน เป็นความสุข สะดวกสบายทางวัตถุเท่านั้น กล่าวคือไม่ใช่เป็นวิชาชีพหรือ

วิชาการทำงานซึ่งเป็นวิชาสำหรับผู้ใช้แรงงาน

เนื้อหาของวิชาศิลปศาสตร์ในสมัยกรีกโบราณนั้น ยังไม่ได้กำหนดแน่นอน จนกระทั่งก่อนคริสต์ศักราช 100 ปี หรือ 1 ศตวรรษก่อนคริสต์ศักราช จึงได้เริ่มต้นจัดให้มีวิชาศิลปศาสตร์หรือ Liberal Arts ทั้ง 7 เรียกว่า The Seven Liberal Arts และกลายเป็นประเพณีที่เป็นหลักสูตรของตะวันตกมาอย่างต่อเนื่อง ในสมัยกลางของยุโรปแบ่งวิชาศิลปศาสตร์ ออกเป็น 2 หมวด

หมวดที่ 1 เรียกว่า Trivium (ตรีบท) ได้แก่ วิชาไวยากรณ์ (รวมวิชาวรรณคดีด้วย) ตรรกศาสตร์ และวาทศิลป์ ทั้งสามวิชานี้เป็นวิชาขั้นต้น เมื่อเรียนจบแล้วในเวลาต่อมาให้มีการให้ปริญญาตรี (bachelor degree)

หมวดที่ 2 เรียกว่า Quadrivium (จตุบท) ได้แก่วิชา เลขคณิต เรขาคณิต ดาราศาสตร์ และดนตรี เมื่อเรียนจบแล้วมีการให้ปริญญาโท (master degree)

ในสมัยกลางยุโรปโดยเฉพาะตอนต้นซึ่งเป็น ยุคมืด (dark ages) การศึกษาศิลปวิทยาการต่างๆ ได้เสื่อมโทรมหยุดนิ่ง ไม่ก้าวหน้า ปิดกั้นทางสติปัญญา จนถึงยุคสมัยฟื้นฟู (renaissance) ได้มีการฟื้นฟูศิลปวิทยาการขึ้นใหม่ มีการขยายความหมายคำว่า Liberal Arts ให้กว้างขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะ 7 วิชาตามที่กล่าวมา แต่เป็น Liberal Arts ในความหมายใหม่ หมายถึง วิชาการทุกอย่างที่ให้ความรู้ในลักษณะที่เป็นการศึกษาแบบทั่วไปซึ่งมิใช่เป็นวิชาชีพหรือวิชาเฉพาะ เรียกว่า วิชาศึกษาทั่วไป (general

education) (พระเทพเวที (ประยูร ปรยุตโต), 2533)

สำหรับในอเมริกาในปี ค.ศ.1929 โรเบิร์ต เอ็ม ฮัทชินส์ (Robert M. Hutchin) และ มอร์ติเมอร์ เจ แอดเลอร์ (Mortimer J. Adler) ได้เสนอปรัชญาลัทธินิรันดรนิยม (Perennialism) ทำให้มหาวิทยาลัยในอเมริกามีการปฏิรูปวิชาศึกษาทั่วไป (Westbury and Wilkof, 1978) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นแม่แบบของวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยในอเมริกา ได้พัฒนาวิชาศึกษาทั่วไปอย่างจริงจังในปี ค.ศ.1945 (Harvard Committee, 1945)

สังคมไทยเราตั้งแต่อดีตในสมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็มีการเรียนวิชาศึกษาทั่วไปกันแล้ว ดังที่นางนพมาศบรรยายไว้ว่า “สาระที่นำมาสอนประกอบด้วย “คติโลกคดียุธรรม” คติโลกที่นำมาสอนนั้นนางนพมาศพรรณนาว่า “ในสมัยนั้นนรชาติชายหญิงสิ้นทั้งมวล ย่อมมีความผาสุกสบายด้วยอำนาจคุณโลกธรรมตาเป็นไปโดยเสมอมิได้ยังมีได้หย่อน พยาธิโรคาภิเษบาบาง หมู่มนุษย์ก็ประกอบไปด้วยสติปัญญาโดยมาก ต่างร่ำเรียนสรรพวิชาต่างๆ ฝ่ายทหารก็เรียนรู้ศิลปศาสตร์ เพลงอาวุธ คือ วิชาช้าง ม้า กระบี่ กระบอง โล่ ดั้ง ดาบสั้น ดาบยาว กริช กันหยัน โดมร ครก่าซาบ ปืนไฟใหญ่น้อย มวยปล้ำ ตำรับตำราพิชัยยุทธ เวทมนตร์ คงกระพัน ชานีชานาญ เป็นอันดี บรรดาพวกพ่อเรือนก็ต่างเล่าเรียนคัมภีร์ ไตรเพทไตรวิชา คือ กลบท กลกลอน ทำนุก ทำเนียบ

อักขระ อักษร ครุ ลหุ สูตรกรรมที่ สูตรฉวางค์ ตำรับโหราศาสตร์ ทักษายากรรม สมผลสูอินทพาสบาท จันทรสาร่าอาจ รู้จักราศี ดาราฤกษ์ นพเคราะห์ สุริยคราส จันทรคราส โดยพิสดาร บ้างก็เรียนรู้เวชกรรม คือ โอสถแพทย์ สัมพันธแพทย์ เนตรแพทย์ วรรณโรคแพทย์ อาคมะแพทย์ อรุคะแพทย์ บางพวกก็เรียนวิชาเป็นช่างสุวรรณหิรัญรัตน์ วัฒนกี วาดเขียนแกะจำหลักปั้นกลึงหล่อหลอมสรรพวิชา ช่างต่างๆ ชานีชานาญโดยมาก ฝ่ายสตรีก็ต่างร่ำเรียนวิชาช่างสุวรรณลายแล่นเลขาแกะปั้น ปักทอ ร้อยกรอง เย็บเย็บเย็บเป็นที่ทำกิน เกษมสุขทุกถ้วนหน้า นรชาติชายหญิง” (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2549 ก)

สมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีการปฏิรูปการศึกษา ได้จัดตั้งโรงเรียนให้เป็นที่เล่าเรียน ศิลปศาสตร์ทั้งปวง พระองค์ทรงจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ปี พ.ศ.2435 ต่อมา พ.ศ.2439 ทรงจัดตั้งราชวิทยาลัยขึ้นที่บ้านสมเด็จเจ้าพระยา พ.ศ. 2424 ทรงจัดตั้งโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ หรือโรงเรียนทหารมหาดเล็ก ต่อมาปรับปรุงเป็นโรงเรียนข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2443 ทรงจัดตั้งโรงเรียนแพทย์เรียกชื่อว่า โรงเรียนราชแพทย์ วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาเหล่านี้ล้วนมีหลักสูตรศิลปศาสตร์ให้ผู้เรียนได้เรียนทั้งสิ้น (วรวิทย์ วคินสรการ, 2546)

ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี ได้ดำเนินการยกฐานะโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร ขึ้นเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ.2496 เพื่อให้ผู้เรียนครูได้เรียนถึงระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก หลักสูตรสำหรับผู้เรียนปริญญาตรีที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประกอบด้วย (1) วิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งเดิมเรียกว่า วิชาพื้นฐานทั่วไป แต่คำภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า General Education (2) วิชาเอก (3) วิชาเลือกเสรี (โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543)

ทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่างๆ ที่เปิดสอนระดับปริญญาตรี มีหลักสูตรที่ประกอบด้วย

1. วิชาศึกษาทั่วไป
2. วิชาเอก
3. วิชาเลือกเสรี

ความมุ่งหมาย วิชาที่เรียน และวิธีสอนวิชาศึกษาทั่วไป

พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต) (2532) กล่าวว่า “ความมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไป คือ การสร้างบัณฑิต คือ มนุษย์ที่มีการบรรจบประสานกันขององค์ทั้งสามแห่งการมีชีวิตที่ดีงาม คือ มีปัญญา รู้ความจริง มีการดำเนินชีวิตและปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง ที่เรียกว่าความดีงามหรือคุณธรรมและจริยธรรมและการแก้ปัญหาได้สำเร็จ เข้าถึงภาวะไร้อทุกข์หรือมีความสุข”

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดวิชาที่เรียนในส่วนของหลักสูตรวิชาทั่วไปในหลักสูตรระดับปริญญาตรีไว้ว่าให้เรียนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ใน (1) กลุ่มวิชาภาษา (2) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ (3) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ (4) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต) (2532) กล่าวว่า “จะสอนวิชาศึกษาทั่วไปต้องใช้นักปราชญ์ เพราะเป็นการสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ สร้างความเป็นนักศึกษาที่ดีและสร้างความเป็นบัณฑิตที่แท้จริง การจัดการเรียนการสอนต้องทำให้ผู้เรียนเรียนให้ได้สัจจะ จริยะ และศิลปะ” ด้วยการถกเถียงอภิปรายโต้แย้งพัฒนาความมีเหตุผล สติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ไม่ใช่จัดการเรียนการสอนอย่างเป็นเพียงให้รู้ข้อมูลที่ไร้ชีวิตชีวา เป็นข้อมูลที่เอามาท่องจำแล้วก็ไปถ่ายเทออกไปเวลาสอบ เวลาเรียนก็ท่องไว้จำข้อมูลเก็บไว้ รอไว้พอถึงเวลาสอบก็ไปถ่ายออกก็จบสอบผ่านแล้วก็เลิก อย่างนี้วิชาศึกษาทั่วไปหรือศิลปศาสตร์ก็ไม่มี ความหมาย (พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต), 2533)

ตัวอย่างหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เมื่อปี พ.ศ.2530 สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ได้เป็นผู้นำในการกำหนดทิศทางการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2532) และได้ทำการสำรวจ

สภาพและปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไปซึ่งก็คือ วิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2532) มีข้อค้นพบที่ควรปรับปรุงแก้ไข จึงเป็นผู้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป ด้วยการเป็นประธานคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป ได้มีการประชุมปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไประหว่างวันที่ 14 - 18 กันยายน พ.ศ.2531 สามารถสร้างหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปที่พัฒนาขึ้นมาใหม่จากหลักสูตรเดิม เป็นหลักสูตรแบบบูรณาการ สภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้ความเห็นชอบในวันที่ 19 มกราคม 2533 และทบวงมหาวิทยาลัยได้อนุมัติหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2533 มีการสร้างเอกสารประกอบการสอนทุกวิชา จัดสัมมนาเพื่อออกแบบการสอนและการวัดผลและประเมินผลหลักสูตรอย่างครบวงจร หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปนี้นำมาใช้จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นมา สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ ในฐานะเป็นรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการได้ลงไปเป็นหัวหน้ากลุ่มสอนนิสิตปริญญาตรีปี 1 ด้วยตนเอง ในวิชามนุษย์กับการใช้เหตุผลและจริยธรรม เป็นการสอนเป็นกลุ่มร่วมกับคณะอาจารย์ต่างๆ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตรศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สำเนา บุญเรืองรัตน์, 2536 ; สำเนา บุญเรืองรัตน์, 2538) มีลักษณะดังนี้

วัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป

เมื่อนิสิตเรียนวิชาศึกษาทั่วไปแล้วจะเป็นผู้มีลักษณะดังนี้

- (1) เป็นผู้มีความสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยสามารถสื่อสารภาษาไทยได้อย่างดีและสามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้
- (2) เป็นผู้มีความสุนทรีย์อารมณ์ โดยจะต้องเป็นผู้มีอารมณ์อันประณีตละเอียดอ่อน เข้าใจความหมายและเห็นคุณค่าของศิลปะที่มีต่อชีวิตและสังคม เข้าใจความหมายและเห็นคุณค่าของดนตรีที่มีต่อชีวิตและสังคม เข้าใจความหมายและเห็นคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อชีวิตและสังคม
- (3) เป็นผู้มีความรู้โลกทัศน์กว้างไกล โดยจะต้องเป็นผู้เข้าใจปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของไทยและของโลก เข้าใจ และเห็นคุณค่าวัฒนธรรมและอารยธรรมของไทยและชาติอื่นๆ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคต เข้าใจความสัมพันธ์ของกระบวนการจัดการทางธุรกิจในสังคมปัจจุบัน
- (4) เป็นผู้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตโลก และจักรวาล เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน เข้าใจการสื่อสารด้วยคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน
- (5) เป็นผู้มีความสมรรถภาพและสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจ โดยสามารถเสริมสร้างรักษาสมรรถภาพและสุขภาพ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพทางกายและทางจิต

(6) เป็นผู้ใฝ่รู้ความจริงและสามารถคิดอย่างมีเหตุผล โดยจะต้องเป็นผู้ที่สามารถตั้งคำถามและแสวงหาความจริงด้วยตนเองได้ สามารถคิดและเชื่อมโยงสิ่งที่คิดได้อย่างมีเหตุผล สามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้ สามารถคิดแก้ปัญหาด้วยการแสวงหาทางเลือกและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม สามารถเลือกและสังเคราะห์ข่าวสารและข้อมูลเพื่อใช้อย่างเหมาะสม กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเรียนรู้อยู่เสมอ

(7) เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยจะต้องรู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่น เชื่อมมั่นในตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้ สามารถตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเองได้ มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ ในบทบาทและหน้าที่ของตน มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำผิด ประพฤติตนให้เป็นผู้ตามและผู้นำที่ดี มีความสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสังคมได้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีอุดมการณ์ที่จะพัฒนาสังคม

โครงสร้างของวิชาศึกษาทั่วไป

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ได้กำหนดรายวิชาไว้ให้นิสิตเรียน 32 - 33 หน่วยกิต ดังนี้

(1) กลุ่มภาษา กำหนดให้เรียน 10 หน่วยกิต ประกอบด้วย ภาษาไทย 4 หน่วยกิต คือ ทักษะทางภาษา 1 จำนวน 2 หน่วยกิต และทักษะทางภาษา 2 จำนวน 2 หน่วยกิต ภาษาต่างประเทศ 6 หน่วยกิต โดยทั่วไปคณะต่างๆ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษ ส่วนคณะสังคมศาสตร์กำหนดให้

เลือกเรียนภาษาใดภาษาหนึ่งจากภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศส หรือภาษาเยอรมัน คณะมนุษยศาสตร์เพิ่มภาษาจีนหรือภาษาญี่ปุ่นให้นิสิตได้เลือกเรียนได้อีกจากภาษาทั้ง 3 ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกับคณะสังคมศาสตร์ รายวิชาในหมวดภาษาต่างประเทศ มีดังนี้

ภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย ภาษาอังกฤษ 1 จำนวน 3 หน่วยกิต ภาษาอังกฤษ 2 จำนวน 3 หน่วยกิต

ภาษาฝรั่งเศส ประกอบด้วย ภาษาฝรั่งเศส 1 จำนวน 3 หน่วยกิต ภาษาฝรั่งเศส 2 จำนวน 3 หน่วยกิต

ภาษาเยอรมัน ประกอบด้วย ภาษาเยอรมัน 1 จำนวน 3 หน่วยกิต ภาษาเยอรมัน 2 จำนวน 3 หน่วยกิต

ภาษาจีน ประกอบด้วย ภาษาจีนปัจจุบันพื้นฐาน 1 จำนวน 3 หน่วยกิต ภาษาจีนปัจจุบันพื้นฐาน 2 จำนวน 3 หน่วยกิต

ภาษาญี่ปุ่น ประกอบด้วย ภาษาญี่ปุ่นพื้นฐาน 1 จำนวน 3 หน่วยกิต ภาษาญี่ปุ่นพื้นฐาน 2 จำนวน 3 หน่วยกิต

(2) กลุ่มมนุษยศาสตร์ กำหนดให้เรียน 6 หน่วยกิต ประกอบด้วย 3 วิชา คือ สารนิเทศและการศึกษาค้นคว้า 2 หน่วยกิต มนุษย์กับความงาม 2 หน่วยกิต มนุษย์กับการใช้เหตุผลและจริยธรรม 2 หน่วยกิต

(3) กลุ่มสังคมศาสตร์ กำหนดให้เรียน 6 หน่วยกิต ประกอบด้วย 3 วิชา คือ มนุษย์กับ

อารยธรรม 2 หน่วยกิต มนุษย์กับสังคม 2 หน่วยกิต
มนุษย์กับโลกปัจจุบัน 2 หน่วยกิต

(4) กลุ่มวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ กำหนดให้เรียน 6 - 7 หน่วยกิต ประกอบด้วย 3 วิชา คือ คณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ 2 หน่วยกิต สำหรับผู้เรียนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตและการศึกษาศาสตรบัณฑิตที่มีใช้ทางวิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์และการประมวลผลข้อมูล 3 หน่วยกิต สำหรับผู้เรียนหลักสูตรทางวิทยาศาสตร์บัณฑิตและแพทยศาสตรบัณฑิต และการศึกษาศาสตรบัณฑิตที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับสิ่งแวดล้อม 2 หน่วยกิต วิทยาศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2 หน่วยกิต

(5) กลุ่มพลศึกษา กำหนดให้เรียน 4 หน่วยกิต ประกอบด้วยวิชา การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต 2 หน่วยกิต และเลือกเรียนรายวิชาพลศึกษาอีก 2 วิชา วิชาละ 1 หน่วยกิต

กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผล

มหาวิทยาลัยได้ตั้งคณะกรรมการสร้างเอกสารประกอบการเรียนและสร้างสื่อการสอนของแต่ละวิชาโดยที่ สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ ในฐานะรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการทำหน้าที่เป็นประธานของคณะกรรมการชุดนี้ซึ่งสร้างเอกสารประกอบการเรียนได้สำเร็จครบทุกวิชา

สาระและกิจกรรมการสอนในวิชาดังกล่าวนี้สอดคล้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เช่น วิชามนุษย์กับการใช้เหตุผลและจริยธรรม ประกอบด้วยกิจกรรมเพื่อชักนำผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็น

ผู้ใฝ่รู้ความจริงและคิดอย่างมีเหตุผล สามารถคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองได้อย่างมีระบบ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม ตัวอย่างบทเรียนนี้มีการฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ให้ทำกิจกรรมควิซ ฝึกให้รู้จักตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ฝึกให้กล้าแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุม ฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ฝึกความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปใหม่นี้ยึดหลักการสอนวิธีแก้ปัญหาเพื่อนำพาให้ลูกศิษย์เข้าสู่สภาวะบูรณาการ สามารถผสมผสานสาระของศาสตร์ต่างๆ ได้ ใช้หลักการสอนเป็นกลุ่มมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้ได้ตามเป้าหมายของหลักสูตร มีการวัดผลตามสภาพจริงที่นิสิตได้แสดงออกจากการทำงาน อภิปราย สังเกตพฤติกรรมต่างๆ ถ้าพบข้อบกพร่องก็ให้ปรับปรุงแก้ไข

ผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป

หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปที่พัฒนาขึ้นมาสามารถทำให้มีนิสิตร้อยละ 78 มีลักษณะของบัณฑิตที่สมบูรณ์ตามเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ 7 ประการได้ หลักสูตร สื่อการเรียน การสอน อุปกรณ์การสอน และพฤติกรรม การสอนของอาจารย์ ตลอดจนวิธีการวัดผลที่มุ่งตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ ทักษะ ความรู้สึก คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนความสามารถในการประพฤติปฏิบัตินั้นสามารถทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีตาม

เป้าหมายของหลักสูตรได้

ข้อที่น่าสังเกตจากการใช้หลักสูตรที่สำคัญ มี 3 ประการ ดังนี้

(1) ในระยะแรกๆ ของการใช้หลักสูตรใหม่นี้ อาจารย์บางท่านยังไม่เห็นความสำคัญของการสอนร่วมกันเป็นกลุ่ม แต่เมื่อนำผลการประเมินการใช้หลักสูตรไปเสนอให้ผู้สอนทราบและจัดสัมมนาเพื่อแก้ปัญหาการสอนต่างๆ ทัศนคติดังกล่าวก็ลดลงไป ดังจะเห็นได้จากการที่อาจารย์ร่วมมือกันวางแผน ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ปรับปรุงอุปกรณ์การเรียนการสอนและการวัดผล

(2) นิสิตบางส่วนประมาณร้อยละ 22 ไม่ค่อยอ่านหนังสือ ทั้งๆ ที่มีเอกสารประกอบการสอนเป็นคู่มืออยู่แล้ว

(3) นิสิตร้อยละ 22 ที่รายงานว่าเป็นผู้มีลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรน้อยนั้น มักจะเป็นผู้ที่ต้องการไปสอบเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาแห่งใหม่ เนื่องจากเขาสอบได้ในขณะที่เขาไม่ต้องการเรียน จึงไม่ค่อยสนใจในการเรียนและไม่

สนใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองเท่าที่ควร

คุณค่าของหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2532) อธิบายถึงคุณค่าของวิชาศึกษาทั่วไปว่าเป็นวิชาที่สร้างบัณฑิต เป็นวิชาที่ทำให้คนให้เป็นคน ทำให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นผู้มีความสามารถและมีความพร้อมที่จะไปดำเนินชีวิตที่ดี รู้จักใช้วิชาชีพ และวิชาชำนาญเฉพาะในทางที่เกื้อกูลเป็นประโยชน์แก่ชีวิตและสังคมอย่างแท้จริง ถ้าผู้ที่เรียนในระดับมหาวิทยาลัยเรียนแต่วิชาชีพหรือวิชาเฉพาะด้านเพียงอย่างเดียว โดยไม่เรียนวิชาที่ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ดังเช่นวิชาศึกษาทั่วไป ก็อาจจะเกิดโทษอย่างร้ายแรงเหมือนกับยื่นดาบให้แกโจร เพราะมีแต่วิชาที่ไปกระทำการเพื่อวิชาชีพ แต่ไม่รู้จักคิดกระทำการด้วยความดี มีคุณธรรมและมีสติปัญญา รู้คิดปรับปรุงแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมสำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2549 ข) ชี้ให้เห็นคุณค่าของวิชาศึกษาทั่วไปไว้ในบทวิที่เป็นภาพย่อโคลงที่ชื่อ “คุณค่าของวิชาศึกษาทั่วไป” ดังนี้

คุณของวิชาศึกษาทั่วไป

ศึกษาทั่วไปนี้
 ช่วยยกและค้ำจุน
 ให้เป็นมนุษย์สุด
 หากขาดศึกษานี้ไซ้ไร
 วิชาศึกษาทั่วไป
 เป็นผู้สมบูรณ์แล้ว
 เรียนรู้แบบบูรณาการ
 รู้ซึ่งถึงความจริง
 เรียนวิชาภาษา
 สังคมศาสตร์ช่วยสอน
 เรียนมนุษยศาสตร์
 คณิตศาสตร์พละบ่ม
 บัณฑิตใดขาดเรียน
 พฤติกรรมประหลาดกลายเป็น

มีคุณ
 จิตไว้
 สมบูรณ์ แลนา
 แน่แท้คนคง
 ยกจิตใจมนุษย์แท้
 เป็นปราชญ์แท้แน่นอนจริง
 เกิดปัญญาญาณถึงสิ่ง
 สรรพสิ่งไม่แน่นอน
 กับวิทยาศาสตร์แน่นอน
 ช่วยสะท้อนเรื่องสังคม
 ได้เป็นปราชญ์อย่างงามสม
 ฝึกอบรมปัญญากาย
 ย่อมจะเพี้ยนไม่สมหมาย
 จากมนุษย์ไซ้ไรเป็นคนคง

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์

บรรณานุกรม

- โครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2543). **3 ยุคของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับรวมเล่มเฉพาะเรื่องอันดับที่ 1.** สาขาบุคคล องค์กรและสถาบันเกี่ยวกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา.
- พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต). (2532). **ความมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต). (2533). **ศิลปศาสตร์แนวพุทธ.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2532). **การสำรวจสภาพและปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2532). **ทิศทางการผลิตบัณฑิต.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรวิทย์ วคินสรการ. (2546). **การศึกษาไทย.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2536). **การพัฒนาหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างคุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (เมษายน 2538). "การพัฒนาหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างคุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ." **วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา** ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 หน้า 11 - 23.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2549 ก). **ปรัชญาในวรรณคดีสมัยสุโขทัย.** กรุงเทพมหานคร : SUNPRINTING.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2549 ข). **กวีนิพนธ์ : คลื่นสามลูก.** กรุงเทพมหานคร : SUNPRINTING.
- Harvard Committee. (1945). **General Education in a Free Society.** Massachusetts : Harvard University Press.
- Westbury, Ian and Wilkof, Neil J. (Ed.). (1978). Joseph J. Schwab : **Science, Curriculum and Liberal Education, Selected Essays.** Chicago : The University of Chicago Press.